

Nr 244.

Av herrar Sandegård och Hansson, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag om värnpliktiga, vilka hysa samvetsbetänkligheter mot värnpliktstjänstgöring.

I det förslag till lag om värnpliktiga, vilka hysa samvetsbetänkligheter mot värnpliktstjänstgöring, som i Kungl. Maj:ts proposition nr 165 förelagts innevarande års riksdag, begränsas i § 1 lagen att gälla

»värnpliktig, som hyser *allvarliga, på religiös övertygelse grundade samvetsbelänkligheter* mot värnpliktstjänstgöringens» etc.

I det sakkunnigebetänkande av den 16 december 1918, som jämte särskilda yttranden av militärmyndigheter m. fl. i den kungl. propositionen refereras, hade av de sakkunniges majoritet föreslagits, att nämnda § 1 i denna del måtte erhålla följande lydelse:

»Värnpliktig, som enligt denna lag provas hysa *allvarliga, på kristligt mosaiskt religiös övertygelse grundade samvetsbetänkligheter* mot värnpliktstjänstgöringens fullgörande» etc.

I särskilt yttrande hade två av de sakkunniga, herrar Byström och Gullberg, föreslagit, att ifrågavarande lags § 1 måtte i sagda del lyda:

»Värnpliktig, som enligt denna lag provas hysa *allvarliga samvetsbetänkligheter* mot värnpliktstjänstgöring i vanlig ordning, äge, *så framt han ej givit dem uttryck, som finnes hava väckt allmän förargelse*, rätt att» etc.

Av de i ärendet hörda myndigheter hade teologiska fakulteten i Uppsala förklarat sig icke kunna underlåta att från religiöst-etiska grunder finna den av de sakkunniga i förevarande hänseende uppdragna distinktionen ohållbar och missvisande, emedan samvetet för den kristna uppfattningen alltid är en religiös storhet . . .

I sitt yttrande till statsrådsprotokollet anför departementschefen i detta sammanhang: »Att på sätt de sakkunnigas majoritet föreslagit begränsa den grupp av värnpliktiga, som skulle göras till föremål för specialbestämmelser i avseende på värnpliktstjänstgöringen till allenast sådana, vilkas

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 3 saml. 102 häft. (Nr 239—244.) 3

samvetsbetänkligheter hava sin grund i kristlig eller mosaisk trosåskådning, finner jag varken vara följdriktigt från utgångspunkten för de sakkunnigas eget resonnemang eller ägnat att i tillämpningen leda till ett ur rättvisans och billighetens synpunkt fullt tillfredsställande resultat. Principiellt riktigare synes mig i detta avseende reservanternas förslag, sett från bakgrunden av den uppfattning, som ligger till grund för deras motivering, nämligen att allenast på religiös övertygelse grundade betänkligheter böra föranleda befrielse från värnplikts tjänstgöringen. Jag ansluter mig därför till denna mening, men anser det emellertid vara lämpligt att till ledning för de myndigheter, som skola tillämpa lagbestämmelsen, såsom en närmare karaktäristik av vad som är att anse såsom allvarliga samvetsbetänkligheter, i lagtexten uttryckligen angiva, att ifrågavarande betänkligheter skola vara grundade på religiös övertygelse.»

Trots den i jämförelse med sakkunnigemajoritetens förslag något vidare omfattning av begreppet »allvarliga samvetsbetänkligheter» som härmed givits, kvarstår dock en begränsning, som enligt vår mening icke kan vara ägnad »att i tillämpningen leda till ett ur rättvisans och billighetens synpunkt fullt tillfredsställande resultat». Det torde icke kunna bestridas, att allvarliga samvetsbetänkligheter av denna art, även där de icke bottna i »religiös» övertygelse, måste påkalla hänsyn från statens sida. Redan 1898 års värnpliktskommitté understryker för sin del riktigheten och billigheten av detta krav: »... ger staten de religiöst samvetsömma rätt att slippa bära vapen, synes staten knappast kunna neka de andra slaget av värnpliktiga samma förmån». Och det ännu gällande k. cirkuläret av den 21 februari 1902 bemyndigar vederbörande truppförbandschefer (stationsbefälhavare vid flottans stationer) »att, därest efter inhämtande av erforderliga upplysningar de vid noggrann prövning av omständigheterna i varje särskilt fall funne övertygande skäl föreligga till antagande, att värnpliktig, som vägrar att fullgöra vapentjänst, därtill föranledes av *allvarliga samvetsbetänkligheter* mot sådan tjänst, förordna, att dylik värnpliktig skulle användas till annan lämplig tjänstgöring vid truppförbandet (stationen eller å flottans fartyg)».

Det synes oss icke på något sätt styrkt, att den föreslagna begränsningen av här proponerad lagstiftnings tillämplighet är påkallad av några föreliggande särskilda omständigheter. Ej heller synes den oss ur principiell synpunkt tillfredsställande eller ur praktisk synpunkt fullt rättvist avvägd. Då dessutom genom andra i lagen föreslagna bestämmelser är sört för, att under alla förhållanden endast verkliga och allvarliga samvetsbetänkligheter komma att utgöra grund för värnpliktigs befrielse från värnplikts tjänstgöring

enligt denna lag, anse vi, att Kungl. Maj:ts förslag till lydelse av § 1, första stycket, icke bör oförändrat bifallas.

Vi tillåta oss därför hemställa,

att riksdagen ville besluta, att första stycket i § 1 i Lag om värnpliktiga, vilka hysa samvetsbetänkligheter mot värnpliktstjänstgöring, skall hava följande lydelse:

Värnpliktig, som hyser allvarliga samvetsbetänkligheter mot värnpliktstjänstgöring i den ordning, gällande värnpliktslag förutsätter, må . . .

Stockholm den 16 mars 1920.

Karl Sandegård.

Sigfrid Hansson.
